

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-05-04
Besvaras senast
2023-05-10 kl. 12.00

Till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:628 En uppväxt fri från våld

Den socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade 2021 att en särskild utredare skulle lämna ett förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Strategin skulle anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn under den närmaste tioårsperioden.

Tidigare i år lämnades förslaget till regeringen: I utredningen *En uppväxt fri från våld* föreslås en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Utredningen pekar ut ett antal mål, varav mål nummer 2 bär rubriken ”Barns våldsutsatthet ska upptäckas” och har följande underrubriker:

- Förutsättningarna för barn att reagera på våldet och signalera till omgivningen ska stärkas.
- Vuxnas förutsättningar och förmåga till upptäckt samt att agera vid tecken på våld ska förbättras.
- Informationshanteringen och omsorgen om barnet vid misstanke om våldsutsatthet ska förbättras.

Mål nummer 3 har rubriken ”Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till” och har följande underrubriker:

- Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättras.
- Barns delaktighet i utformning, genomförande och uppföljning av insatser ska stärkas.
- Förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta varje barns behov ska förbättras.
- Samverkan och samordning av insatser ska stärkas.
- Stödet i barns vardag ska stärkas.

Utredningen togs emot av socialtjänstministern och är nu ute på remiss.

Flera av utredningens delar berör justitieministerns ansvarsområde familjerätten. Det handlar bland annat om barn som är utsatta för våld från en våldsutövande förälder. Det handlar då om frågor som är kopplade till vårdnad,

boende och umgänge och om hur socialtjänsterna, inklusive familjerätterna, samt landets tingsrätter hanterar ärenden där risk för våld och övergrepp föreligger.

Barn är de enda brottsoffer som tvingas träffa sina förövare. Tidigare i år mördades en pojke i Luleå av sin pappa under umgänge. Pojken i Luleå tvingades till umgänge med pappan trots sin rädsla, trots mammans varningar och trots att flera myndigheter var medvetna om riskerna. Pojken hittades sedan mördad.

Tidigare i vår uppmärksammade Dagens Nyheter hur en pappa, som torterat barnens mamma till döds medan deras tre döttrar var i bostaden, fick behålla vårdnaden i fyra år. Detta skedde trots att han hade dömts till livstids fängelse för mordet som enligt hovrätten utfördes ”med full insikt om att deras gemensamma barn var närvarande i huset” och med ”total hänsynslöshet”. DN beskriver hur den mördade mammans syster var den som tog hand om flickorna efter mordet. I flera år krävde socialtjänsten att hon skulle låta pappan ha mer kontakt med sina barn. I DN:s granskning beskrivs den påverkan socialtjänstens bemötande, handläggning och beslut haft på flickornas liv.

Detta är enbart två exempel där den familjerättsliga lagstiftningen och samhällets implementering av den har inneburit att barns rätt till skydd från våld och våldsutövare har fått ge vika för andra värden. Vuxenvärlden har sagt att annat är viktigare än att dessa barn ska skyddas från risk för våld och våldsutövare. Lagstiftningen och dess implementering har skapat arenor där de våldsutövande pappornas våld, övergrepp och manipulationer av barn har tillåtits fortgå med samhällets godkännande. Detta står i bjärt kontrast till alla vackra ord – i riksdag och regering – om samhällets ansvar att minimera risken för att barn utsätts för våld och övergrepp.

Det finns många fler exempel.

Ofta har socialtjänst och tingsrätt kunskap om att risk för våld föreligger, men samhället tvingar ändå barn till umgänge med en våldsutövare och återkommande även till att ha en våldsutövare som vårdnadshavare. De rapporter som kommer om barn som har mördats och utsatts för övergrepp har varit kända och ofta mångåriga ärenden, där socialtjänst, inklusive familjerätten, liksom tingsrätten har varit informerad. Men barnen har fortsatt att tvingas vara i förövarnas hem och ”vårdnad” för att utstå

ytterligare övergrepp, våld och manipulationer.

Jämställdhetsmyndighetens rapport *Uppgifter om våld är inget undantag* granskar 814 tingsrättsdomar gällande vårdnad, boende och umgänge. Granskningen visar att det i 64 procent av fallen framkom uppgifter om våld och övergrepp. Trots detta har domstolarna inte vägt in detta i sina beslut. Det är inte till barnens bästa.

Förra året kom också forskningsrapporten *Utan mig är du helt ensam*, som handlar om kvinnors upplevda erfarenheter av omgivningens och samhällets ensamgörande i spåren av mäns våld och eftervåld. Rapporten är utgiven av Högskolan i Gävle och Svenska kyrkan.

Både denna forskningsrapport och Jämställdhetsmyndighetens rapport visar att våldsutsatta mammor ofta lämnas ensamma att skydda sina barn från våldsutövande pappor. Det handlar inte om enstaka fall eller undantag; tvärtom är det så att våldsutsatta barn och mammor, och deras anhöriga som i fallet med mamman som torterades till döds, systematiskt lämnas ensamma av samhällets stödsystem och rättsväsendet för att själva tvingas värja och skydda sig mot våldet och våldsutövarens manipulationer. Samhällets bemötande av våldsutsatta barn och mammor bidrar även till fortsatt trauma för de utsatta.

I ljuset av all empiri som föreligger blir den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn – En uppväxt fri från våld – oerhört viktig och livsavgörande för många barn. Det gäller inte minst mål 2, att barns våldsutsatthet ska upptäckas, samt mål 3, att barn ska få det skydd de har rätt till. Detta måste naturligtvis gälla – och få konsekvenser – även inom familjerätten.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade 2021 även att en särskild utredare skulle se över reglerna i föräldrabalken om vårdnadsöverflyttning, adoption och umgänge. Uppdraget syftade bland annat till att skapa bättre förutsättningar för kontinuitet, stabilitet och trygghet för barn som har upplevt våld utövat av närstående. Utredningen fick namnet Vikten av trygghet och kontinuitet för barn i utsatta situationer – en översyn av reglerna i föräldrabalken. Tidigare i år lämnades förslaget *Tryggare hem för barn* till regeringen. Det har varit på remiss, och remisstiden går ut nu i maj.

Röster har höjts för att samhället ska ta ett helhetsgrepp om dessa frågor som

rör barn och mammor som utsätts för våld, även om det rör sig om olika lagstiftningsprocesser och lagstiftningspaket. Om en utredning lämnas till socialtjänstministern men delar av den faller hos justitiedepartementet och berör en annan – eller flera andra – pågående lagstiftningsprocesser måste Regeringskansliets ena arm veta vad den andra gör. Båda armarna måste agera till skydd för barn som riskerar att utsättas för våld, övergrepp och manipulationer.

De våldsutsatta barnen och mammorna behöver politiska företrädare som orkar se våldet samt lagstiftningens roll och ansvar för att förhindra att den familjerättsliga lagstiftningen blir ett verktyg som innebär att barn – som det är i dag – inte kan skyddas från våld och våldsutövare.

Med anledning av det ovanstående vill jag ställa följande fråga till justitieminister Gunnar Strömmer:

Vilka åtgärder avser ministern och regeringen att vidta för att den nationella strategin En uppväxt fri från våld även ska få genomslag i den familjerättsliga lagstiftningen och dess implementering, inklusive i regeringens beredning och förslag med anledning av utredningen *Tryggare hem för barn?*

.....

Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck